

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
ENTI SHTETËROR I REVIZIONIT
STATE AUDIT OFFICE

ГОДИШЕН ПЛАН
ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА
НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА ЗА 2024 ГОДИНА

Скопје, декември 2023 година

КОРИСТЕНИ КРАТЕНКИ

ВРИ	Врховни ревизорски институции
ГРЕКО	Група на држави против корупција
ЕУ	Европска Унија
ИТ	Информатичка технологија
МОВРИ /ИНТОСАИ	Меѓународната организација на врховни ревизорски институции
ЕОВРИ/ЕУРОСАИ	Европската организација на врховни ревизорски институции
ISO	Меѓународна организација за стандарди
МСВРИ/ISSAI	Меѓународни стандарди на Врховните ревизорски институции (ISSAI - International Standards of Supreme Audit Institutions)
ДКСК	Државна комисија за спречување на корупцијата
ДДЈН	Доделување на договор за јавни набавки
НССК	Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси на Република Северна Македонија 2021-2025

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА
НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА ЗА 2024 ГОДИНА

Врз основа на член 9 став 16 од Законот за државната ревизија („Службен весник на Република Македонија бр. 66/10, 145/10, 12/14, 43/14, 154/15, 192/15, 27/16, 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 122/21), а во врска со Законот за ратификација на Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата¹, главниот државен ревизор донесе:

**ГОДИШЕН ПЛАН
ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА
НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА ЗА 2024 ГОДИНА**

Вовед

Корупцијата претставува злоупотреба на доверена моќ за приватни интереси. Манифестацијата на корупцијата има повеќе форми и облици: мито, поткуп, непотизам, кронизам, клиентелизам, злоупотреба на службена положба и овластување, злоупотреба на јавните фондови и ресурси. Корупцијата го уништува демократскиот напредок на една држава и ја слабее довербата на граѓаните во институциите и власта.

Корупцијата има најразлични облици и може да вклучува:

- јавни службеници коишто бараат или земаат пари и услуги во замена за некаква услуга;
- политичари коишто ги злоупотребуваат јавните пари, доделуваат работни позиции или договори на своите спонзори, пријатели, семејства и
- компании коишто ги поткупуваат функционерите за да добијат поволни договори.

Корупцијата вообичаено се случува дискретно и во зависност од тоа како и каде се манифестира, честопати е овозможена и со помош на банките, адвокатите, сметководителите, нетранспарентните трансакции, перењето пари, несразмерното богатство².

Во Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси³ под корупција се подразбира: „злоупотреба на функцијата, јавното овластување, службената должност или положба за остварување на корист, директно или преку посредник, за себе или за друг, додека под судир на интереси се подразбира состојба во која

¹ Службен весник на Република Македонија број 37/07.

² <https://transparency.mk/shto-pretstavuva-korupcijata/>

³ Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси („Службен весник на РМ“ број 12/2019; „Службен весник на РСМ“ број 160/20), член 2 став (1);

службеното лице има приватен интерес што влијае или може да влијае врз непристрасното вршење на неговите јавни овластувања или службени должности⁴.

Во исто време корупцијата може да ја опишеме и со следната општо позната дефиниција:

$$K = (M + DO) - T$$

Корупција = (монопол + дискрециони овластувања) – транспарентност.

Интегритетот и корупцијата се две појави кои се спротивни една на друга, односно секое коруптивно дејство подразбира кршење на интегритетот. Интегритет е квалитет на дејствување во согласност со општоприфатените морални вредности и норми во корист на јавниот интерес⁵.

Веројатноста да дојде до корупција е поголема кога една организација или лице:

- има монопол во владеењето врз добро или услуга;
- има дискреција при донесувањето на одлуки за тоа кој ќе добие добро или услуга;
- не подлежи на одговорност за своето однесување.

Наведеното презентирано преку едноставната формула на Роберт Клитгард (1998) е претставено како:

$$K \text{ (корупција)} = M \text{ (монопол)} + D \text{ (дискреција)} - O \text{ (одговорност)}.$$

Конвенцијата на Советот на Европа за Граѓанско право за корупцијата, ја дефинира корупцијата како барање, нудење, давање или прифаќање, директно или индиректно, мито или било каква друга непотребна предност или перспектива за тоа, а која го нарушува правилното извршување на секоја должност или однесување кое се бара од примателот на митото, непотребната предност или перспективата за таква предност.

1. Улогата на Државниот завод за ревизија во спречувањето на корупцијата

Државниот завод за ревизија е државен орган на Република Северна Македонија, со својство на правно лице и независен во своето работење. Со Државниот завод за ревизија раководи Главен државен ревизор.

Главниот државен ревизор го претставува и застапува Државниот завод за ревизија, обезбедува законито и ефикасно вршење на работите и задачите, раководи и ја организира работата на Државниот завод за ревизија.

⁴ Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси („Службен весник на РМ“ број 12/2019; „Службен весник на РСМ“ број 160/20), член 2 став (3);

⁵ Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси („Службен весник на РМ“ број 12/2019; „Службен весник на РСМ“ број 160/20), член 4.

Државниот завод за ревизија како Врховна ревизорска институција во Република Северна Македонија има за цел навремено и објективно да го информира Собранието на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија, другите носители на јавни функции и јавноста за ревизорските наоди од спроведените ревизии. Државниот завод за ревизија обезбедува поддршка на Собранието на Република Северна Македонија во исполнувањето на неговите надлежности преку идентификација и презентација на неправилностите, случаите на противзаконско работење и можни случаи на корупција и злоупотреба на функцијата.

Несомнено улогата на Државниот завод за ревизија не треба и не смее да се разбере како репресивна туку напротив како активност која:

- обезбедува корективно постапување кај субјектите предмет на ревизија;
- обезбедува едукативна активност давајќи препораки за надминување на утврдените состојби;
- врши проследување на утврдените состојби преку надлежните органи доставувајќи ги конечните ревизорски извештаи до надлежните органи за оние субјекти каде се утврдени неправилности за несоодветно користење на јавните средства;
- врши постојано следење на постојната законска регулатива и давање препораки за подобрување на истата и
- обезбедува висок степен на транспарентност објавувајќи ги конечните ревизорски извештаи, со што се обезбедува од една страна суд на јавноста за менаџментот, а од друга страна влијае едукативно за другите правни субјекти воочувајќи ги најчестите погрешни прикажувања.

Државниот завод за ревизија со погоре наведените активности претставува еден од клучните чинители во Република Северна Македонија за превенција на коруптивното однесување на правните субјекти од јавниот сектор.

Државниот завод за ревизија преку додадената вредност од спроведувањето на државната ревизија, во континуитет придонесува за зајакнување на системот за финансиско управување на јавните институции и ефективно мерење на резултатите, со цел создавање на превентивно опкружување во борбата против корупцијата и другите видови на незаконско постапување.

Активностите на Државниот завод за ревизија поврзани со спречување на корупцијата се одвиваат во согласност со овластувањата и обврските утврдени со Законот за државната ревизија, Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Упатството за ревизија на превенција од корупција - GUID 5 270⁶ и друга релевантна законска регулатива.

⁶ [GUID 5270 Upastvo revizija prevencija korupcija.pdf \(dzt.mk\)](#)

Државниот завод за ревизија ги има систематизирано ризиците во Стратегијата за управување со ризиците 2024-2027 година која што е усогласена со Методологијата за проценка на ризици од корупција⁷ и со Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси (2021-2025)⁸.

Согласно Акцискиот план во НССК во Сектор 5.3. Органи за спроведување на законот, Проблем 6: Одговорните или раководните лица на институциите не ги спроведуваат препораките предложени од внатрешната ревизија и Државниот завод за ревизија, што е поврзано со стратешките цели на Стратегијата и тоа:

- **стратешка цел број 3.** Јакнење на интегритетот и отчетноста во јавниот сектор и
- **стратешка цел број 4.** Спроведување на надлежностите во јавниот сектор на законит, транспарентен, етички, економичен, одговорен и ефективен начин, утврдена е мерката:

„Да се воспостави ефикасен систем за известување за не/спроведување на препораките од внатрешната ревизија и Државниот завод за ревизија до повисоките органи за надзор и контрола“ предвидена е **активност** за соодветно изменување на Законот за државната ревизија и Законот за јавна внатрешна финансиска контрола во тој дел.

Предлог Законот за државната ревизија од страна на Главниот државен ревизор во април 2022 година беше предаден на Министерството за финансии, за понатамошно постапување како надлежен орган за уредување на политиката од областа на јавните финансии. Во идниот период се очекува иницирање на постапката за донесување на новиот Закон за државната ревизија.

Државниот завод за ревизија е дел од Меѓуресорското тело за координација на активностите против корупцијата⁹. Меѓуресорското тело е формирано заради јакнење на меѓу-институционалната соработка и координација на активностите за:

- креирање политики за унапредување на превенцијата и борбата против корупцијата, вклучително и за обезбедување техничка поддршка;
- спроведување на мерки или активности предвидени со национални или меѓународни стратешки или програмски документи од областа антикорупција;
- усогласено собирање и обработка на податоци за следење на состојбите со корупцијата и
- обезбедување придонеси за подготовка на извештаи и други материјали за известување на меѓународни организации и тела во врска со имплементација на препораки и стандарди од областа антикорупција.

⁷https://dksk.mk/fileadmin/user_upload/2019/Metodologija_za_proценка_na_rizicite_od_korupcija_02.10.2019.mk.pdf

⁸ Nacionalna-strategija-DKSK-KONECNA.pdf

⁹ Одлука за формирање на меѓуресорско тело за координација на активностите против корупцијата, број 41 – 3667/8 од 4 јули 2023 година („Службен весник на РСМ“ број 145/2023).

Државниот завод за ревизија преку свои претставници учествува активно во координирање на активностите за следење на спроведувањето на Акциониот план на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси (2021-2025). За следење на активностите во рамки на Порталот на ДКСК е креирана веб апликација, во која номинирани се овластени државни ревизори / државни ревизори во улога на координатори, назначени се да внесуваат извештаи за степенот на реализација на активностите за кои Државниот завод за ревизија, во соработка со вклучените институции, е надлежен за спроведување на истите, како и за доставување извештаи до ДКСК.

Поаѓајќи од заложбите за обезбедување на почитувањето на уставноста, законитоста, професионалниот интегритет, транспарентноста и заштитата на човековите слободи и права, а во согласност со ISSAI 130 – Кодексот на етика на INTOSAI, Државниот завод за ревизија има усвоено Политика на интегритет и истата ја има објавено на својата веб страна¹⁰.

Исто така од страна на Државниот завод за ревизија номинирано е лице/а за имплементирање на системот за интегритет во организација на ДКСК.

Државниот завод за ревизија активно учествува во фазата на билатерален скрининг од преговорите за членство во Европската Унија, и за таа цел се номинирани претставници од редот на вработените во следните области/под области:

- финансиска контрола (Јавна внатрешна финансиска контрола/ надворешна ревизија);
- јавни набавки (општи принципи/доделување на договори);
- правосудство и фундаментални права, антикорупциска политика (вклучително и родово одговорно буџетирање);
- економски критериуми;
- функционирање на демократските институции (изборен процес, финансирање на политички партии, соработка и функционирање на Собранието);
- стратешка реформа на јавната администрација и управување со јавните финансии.

Во текот на 2023 година, вработените во Државниот завод за ревизија земаа учество на работилници/вебинари на тема спречување на корупција, организирани во рамките на годишната програма за континуирано професионално усовршување за 2023 година, организирани од страна на домашни и странски донатори/проекти/иницијативи како и од други врховни ревизорски институции, во рамки на ИНТОСАИ и ЕУРОСАИ.

¹⁰ Politika_integritet_DZR_2022.pdf.

Сериозниот пристап на Државниот завод за ревизија како институција која постојано вложува во унапредувањето и зајакнување на капацитетите на своите вработени, и подадената рака за успешна соработка со меѓународните организации Овластениот институт за јавни финансии и сметководство (ЦИПФА) и Меѓународната фондација за изборни системи (ИФЕС) поддржано од УСАИД овозможи учество и можност за 101¹¹ овластен државен ревизор/државен ревизор да се стекне со Меѓународен сертификат за управување со ризици од корупција како и 17 овластени државни ревизори/државни ревизори да се стекнат со сертификат за обучувачи за управување со ризици од корупција.

Државниот завод за ревизија е пионер и институција со визија, не само во регионот, туку и пошироко, во областа на спроведувањето, управувањето и следењето на ризиците од корупција и плановите за интегритет на ниво на држава, во сите субјекти од јавниот сектор.

Доделувањето на сертификатите е во рамки на проектот „Активност за антикорупција и интегритет“ којшто го спроведува Меѓународната фондација за изборни системи (ИФЕС), а со несебична поддршка од страна на УСАИД.

Програмата за превенција од корупција е подготвена и развиена како амбициозна програма од Канцеларијата на Обединетите нации за дрога и криминал (UNODC) и Овластениот институт за јавни финансии и сметководство - ЦИПФА, а поддржана од Меѓународната фондација за изборни системи ИФЕС.

Државниот завод за ревизија како државна институција со високо реноме, која веќе го има имплементирано и сертифицирано системот за менаџмент со квалитет согласно барањата на ISO 9001:2015, продолжи со трендот на заложба кон имплементација на меѓународните стандарди за квалитет и светски признати добри практики за управување со системи за квалитет во значајни области/ процеси кои се одвиваат во рамките на организациите, со цел демонстрирање политики на доброто владеење во областа „државна ревизија“.

Со имплементација на овој меѓународен признат систем, се вклучува демонстрација на одговорност и воспоставување на стандард кој ќе го унапреди системот на функционирање со цел зголемување на квалитетот на веќе воспоставените услуги.

Во август 2023 година, Државниот завод за ревизија успешно изврши ресертификациона проверка од страна на сертификационо тело, при што се продолжи важноста на сертификатот за примена на Системот за управување со квалитет во согласност со ISO стандардот МКС EN ISO 9001:2015 до 30.05.2024 година.

Исто така, Државниот завод за ревизија во август 2022 година, започна процес на имплементација на меѓународниот стандард за спречување на корупција ISO

¹¹ Од вкупно 125 вработени во јавниот сектор кои се стекнаа со Меѓународен сертификат за управување со ризици од корупција.

37001:2017, кој е дизајниран со соодветни механизми за превенција и откривање, како и конкретни мерки за борба против корупција.

За целите на имплементацијата на ISO 37001:2017, беа преземени повеќе активности и тоа како што следува:

- обука на вработени за барањата на стандардот ISO 37001:2017 и обука за интерни проверувачи за барањата на стандардот;
- оценка на ризик во сите работни процеси на Државниот завод за ревизија, при што се идентификувани критични точки за појава на корупција со мерки за нивно отстранување;
- воспоставени финансиски, управувачки и нефинансиски управувачки мерки;
- дефинирање на начин при појава на било каков сомнеж и евентуална пријава за мито и корупција, како и понатамошно спроведување на истраги и преземање на мерки;
- дефинирање на начин на кој се реализира процес на прием на подароци, гостопримство, донации и спонзорства;
- Прирачник за вработените во Државниот завод за ревизија со цел подигнување на свеста за спречување на корупција.

Државниот завод за ревизија ги започна активностите за имплементација на ISO 37001 – Меѓународниот стандард за воспоставен систем за борба против корупција и ISO 27001 – Меѓународниот стандард за систем за управување со безбедност на информациите. Сертификацијата на овие стандарди ќе биде спроведена кога во државата ќе бидат создадени услови, односно постоење на акредитирано тело кое ќе ја изврши сертификацијата.

2. Планирани мерки во поглед на спречување на корупција на ниво на Државниот завод за ревизија за 2024 година

Со овој Годишен план се определуваат конкретни мерки кои во текот на 2024 година треба да ги преземе Државниот завод за ревизија во поглед на превенција од корупција односно спречување на корупција на ниво на самата институција како и активности кои во вршењето на државна ревизија на субјектите предмет на ревизија имаат или може да имаат влијание и врз превенцијата или спречувањето на корупцијата, како резултат на извршувањето на надлежностите на Државниот завод за ревизија. Надлежностите на Државниот завод за ревизија, пред сè, пропишани со одредбите од Законот за државната ревизија, Законот за јавните набавки, Законот за финансирање на политички партии, Изборниот законик, Законот за буџети, Законот за сметководството за буџетите и буџетските

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА
НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА ЗА 2024 ГОДИНА

корисници, Законот за локалната самоуправа и друга релевантна законска рамка, методолошките алатки согласно МСВРИ, стандардите за квалитет, насоките и стратешките документи на Државниот завод за ревизија.

Во насока на спречување на корупцијата Државниот завод за ревизија презема мерки и активности за:

- демонстрирање на волја на раководниот менаџмент на Државниот завод за ревизија за спречување корупција и судир на интереси;
- преиспитување на законската регулатива поврзана со државната ревизија а во врска со спречување на корупција и судир на интереси;
- демонстрирање етика и интегритет во спречувањето на корупцијата и судирот на интереси;
- континуирана дигитализација во вршењето на државната ревизија;
- континуирана отчетност и транспарентност во вршењето државна ревизија и комуникација со медиумите и пошироката јавност;
- управување со човечки ресурси во правец на едукација и дејствување во превенција и спречување корупција и судир на интереси;
- почитување на начелата и принципите утврдени во одредбите на Законот за јавните набавки при доделувањето на договорите за јавни набавки;
- донесување на интерни правила и процедури за поодделните процеси вклучувајќи го и процесот на доделување на договорите за јавни набавки;
- почитување на начелата утврдени со Законот за буџетите при извршување на финансискиот план (буџет) за Државниот завод за ревизија и известувањето за неговото извршување;
- ефикасна внатрешна и надворешна комуникација;
- постојан процес на следење и анализа на научените лекции;
- континуирана соработка со другите надлежни органи задолжени за превенција и борба против корупцијата;
- соработка со други ВРИ и користење на добри практики;
- дополнителни контролни механизми за спречување на корупцијата;
- сертифицирање на Државниот завод за ревизија за имплементиран систем за справување со корупција согласно меѓународниот стандард ISO 37001:2017;
- сертифицирање на Државниот завод за ревизија за имплементиран систем управување со безбедност на информации согласно меѓународниот стандард ISO 27001:2017;

- примена на новиот Кодекс на Етика на Државниот завод за ревизија согласно најдобрата пракса на Европските ВРИ и согласно МСВРИ.

2.1 Демонстрирање на волја на раководниот менаџмент на Државниот завод за ревизија за спречување корупција и судир на интереси

Оваа мерка ќе се реализира во 2024 година преку извршување на следните активности:

- реализација на државните ревизии планирани со Годишната програма за работа за Државниот завод за ревизија за 2024 година, во рамки на кои, овластените државни ревизори, во вршењето државна ревизија кај субјектите предмет на ревизија, во континуитет внимаваат по службена должност за состојбите при констатирање неправилност во вршење државна ревизија, ако оценат дека истото може да претставува дејствие на сторено кривично дело од областа на спречување корупција и судир на интереси, веднаш да ги известат надлежните органи согласно член 35 од Законот за државната ревизија;
- во процесот на вршење на ревизија на финансиските извештаи согласно Законот за финансирање на политичките партии, овластените државни ревизори по службена должност внимаваат во случаите ако има неправилности во годишниот финансиски извештај на политичката партија, а не се во согласност со одредбите на овој закон, вклучително и на можни дејствија на корупција, поднесуваат барање за поведување на прекршочна постапка или пријава до надлежниот јавен обвинител во рок од 30 дена од денот на утврдувањето на неправилностите (согласно член 27 од Законот за финансирање на политичките партии);
- мониторинг / следење на извршувањето на поединечни задачи од страна на раководството на Државниот завод за ревизија, согласно надлежностите пропишани со Законот за државната ревизија, Законот за административни службеници, Законот за вработените во јавниот сектор, и други посебни прописи и акти, кои се посредно или непосредно поврзани со спречувањето на корупцијата и судирот на интереси, односно:
 - дали Годишниот извештај за показателите на успешност на Стратегијата за управување со ризици поднесен од страна на Координаторот за воспоставување на процесот на управување со ризици на ниво на Државниот завод за ревизија е поднесен до Главниот државен ревизор за разгледување, а во кој ќе бидат вклучени и преземените активности од страна на координаторите на ризици по организациони единици во

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА
НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА ЗА 2024 ГОДИНА

- насока да се разгледаат дали се воочени и адресирани состојби на можна корупција, а согласно улогите, овластувањата и одговорностите утврдени во Дел 9 од Стратегијата за управување со ризици 2024-2027 на Државниот завод за ревизија донесена од страна на Главниот државен ревизор, членовите на стручниот колегиум, помошниците на главниот државен ревизор/ раководители на ревизија/раководители на сектори;
- дали е поднесен до Главниот државен ревизор за разгледување Извештај за реализација на Годишната програма за осигурување на квалитет во вршењето државна ревизија за 2024 година;
 - дали се примени и дали се постапува по поднесоци против државни ревизори за евентуална злоупотреба на службена должност, коруптивно однесување, вклучително и информација за водени постапки за утврдување на одговорност;
 - дали има поднесени пријави од укажувачи;
 - дали се констатирани состојби на корупција при вршење ревизија кај субјекти на ревизија за кои се известени надлежни органи;
 - дали и колку се реализирани обуки согласно Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2024 година, особено учество во работни групи, иницијативи, проекти или други тела во земјата и странство во кои биле вклучени теми од областа на спречување корупција и судир на интереси;
 - дали е извршен процесот на годишно ажурирање или измена во воспоставените интерни процедури на Државниот завод за ревизија вклучително и на процедурите опфатени со Системот за управување со квалитет во Државниот завод за ревизија;
 - дали Државниот завод за ревизија редовно постапувал по евентуални барања од Народниот правобранител или барања од истражни и правосудни органи по однос на доставување информации за отворени предмети кај наведените институции односно органи а за кои биле побарани податоци од Државниот завод за ревизија;
 - дали е постапено по сите барања на податоци согласно член 25 точка 14 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, односно дека е одговорено по сите барања за податоци од евиденции за извршени ревизии и податоци од електронскиот систем за управување со ревизија до ДКСК од страна на Државниот завод за ревизија;

- дали се постапува согласно Уредбата за критериумите, начинот на давање и примање на дарови, пријавување на даровите, начинот на доплата за личен дар, како и користењето, чувањето и евиденцијата на стварите што станале државна сопственост по пат на дар („Службен весник на Р.М.“ број 180/15 и 313/20), и согласно истата се води евиденција за примени дарови во електронска форма. За таа цел во текот на 2024 година Државниот завод за ревизија ќе изготви и достави до сите државни ревизори образец Пријава за примен дар;
- дали редовно согласно роковите се одвива реализацијата на планот за јавни набавки, постапката на негово донесување и менување и почитувањето на процедурата за секој поединечен вид на јавни набавки во Државниот завод за ревизија, дали се поднесени жалби по однос на спроведените постапки, дали договорите се реализираат согласно одредбите и сл.;
- дали се одржани редовни годишни интерни проверки на воспоставениот систем за управување со квалитет ISO 9001:2015.

Горенаведените активности, раководниот менаџмент на Државниот завод за ревизија односно Главниот државен ревизор во соработка со Заменикот на главниот државен ревизор и Генералниот секретар ќе ги извршува/ат преку донесување на соодветни акти за воспоставување на материјално-правна и процесно-правна основа за нивно извршување, организирање на технички состаноци на стручниот колегиум, технички состаноци со комисији, функционирањето на тимот за квалитет и активностите кои ќе ги врши Раководител за спречување на корупција и за интегритет назначен од Главниот државен ревизор и други тела формирани за извршување на задачите, непосредни состаноци со одговорните лица назначени за извршување на определени должности, за што спрема потребите можат да побараат и непосредно поднесување на докази заради верификација дека се извршени активностите. За непречено следење на активностите Главниот државен ревизор номинира лице кои континуирано ги презема потребните активности.

2.2 Преиспитување на законската регулатива поврзана со државната ревизија а во врска со спречување на корупцијата и судирот на интереси

Потребата од преиспитување на законската регулатива во Република Северна Македонија поврзана со зајакнување на надлежностите и статусот на Државниот завод за ревизија која е од значење за борбата против корупцијата и спречување на судирот на интереси а особено во делот на правната рамка во

Законот за државната ревизија или други посебни закони, треба да претставува континуирана мерка.

При тоа оваа мерка се реализира преку две конкретни активности:

- преиспитување на измени во регулативата поврзана со државната ревизија а особено Законот за државната ревизија, подзаконските акти, прирачници за поединечни видови ревизија, стратешките документи и интерните акти со кои се уредуваат поодделните процеси итн.
- преиспитување на измени во останатата регулатива во Република Северна Македонија врз основа на разгледување на сите препораки од системска природа дадени од страна на државните ревизори при вршење на државна ревизија согласно Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2024 година.

Оваа активност ќе се врши континуирано во текот на 2024 година преку технички состаноци на раководството на Државниот завод за ревизија со ревизорските сектори односно тимови и следење на состојбата во делот на реализација на овие препораки од субјектите на ревизија.

Со горенаведените активности со кои би се реализирала наведената мерка, ќе се влијае дополнително на зајакнување на независноста на Државниот завод за ревизија, со очекување истата да биде гарантирана со Уставот на Република Северна Македонија и во согласност со МСВРИ и надминување на евентуално нотирани слабости и препораки за нивно надминување согласно Извештајот за напредокот на Република Северна Македонија од Европската Комисија, извештаи од релевантни меѓународни организации и сл.

Во Извештајот на Европската Комисија за напредокот на Република Северна Македонија за 2023 година дадена е препорака за усвојување на нацрт-законот за државната ревизија за зајакнување на независноста на Државниот завод за ревизија, зајакнување на соработката помеѓу Државниот завод за ревизија и Собранието, подобрување на парламентарната контрола на поединечните ревизорски извештаи и следење на препораките дадени од Државниот завод за ревизија.

2.3 Демонстрирање етика и интегритет во спречувањето на корупцијата и судирот на интереси

Во рамките на соработката со надлежните институции, вработените се должни да ги почитуваат Уставот на Република Северна Македонија, легислативата на Република Северна Македонија, ISSAI, Кодексот на етика на ИНТОСАИ и Кодексот на етика на Државниот завод за ревизија.

Етичкото однесување е од клучно значење за Државниот завод за ревизија при воспоставувањето на угледот и довербата што мора да ја поттикнат кај засегнатите страни. Етичкиот кодекс обезбедува на Државниот завод за ревизија и на вработените, сет на вредности и принципи врз кои можат да го засноваат своето однесување.

Бидејќи окружувањето на ревизијата на јавниот сектор често се разликува од оној на приватниот сектор, ИНТОСАИ има донесено ISSAI 130 - Кодекс на етика кој содржи дополнителни упатства за тоа како ВРИ да ги применуваат овие вредности во нивната секојдневна работа и конкретни ситуации. Истиот е преточен во Кодекс на Државниот завод за ревизија кој започна со имплементација во октомври 2022 година.

Кодексот наложува ревизорите да постапуваат согласно принципите за интегритет, независност, објективност, непристрасност, доверливост и компетентност. Кодексот на етика на ИНТОСАИ е наменет за секој индивидуален ревизор, за Главниот државен ревизор, за извршителите и сите оние кои работат за или во името на ВРИ и се ангажирани во ревизорската работа.

Овластените државни ревизори/државните ревизори, со цел поефикасно детектирање на неправилностите во ревизиите како можни дела на измама и корупција, поефикасен надзор на користењето на средствата од ЕУ фондови и друга претпристапна помош, покрај на постојните методолошки акти за државна ревизија се придржуваат и до:

- Упатството за превенција од корупција (GUID 5270);
- Насоките поврзани со откривање на неправилности, измама и корупција;
- Насоките за ревизија на ЕУ фондови и претпристапна помош;
- Годишните планови за спречување на корупција на Државниот завод за ревизија.

Исто така заради намалување на ризикот од корупција, оваа мерка Државниот завод за ревизија согласно одредбите од Законот за државната ревизија, Кодексот на етика на ИНТОСАИ и Кодексот на етика на Државниот завод за ревизија во своето работење ќе ја имплементира со следните активности односно дополнителни процеси како што се:

- Изјава за непостоење конфликт на интереси во вршење државна ревизија односно давање Изјава за непостоење на судир на интереси од државните ревизори за секоја ревизија и
- Изјава за запознавање со Кодекс на етика на Државниот завод за ревизија.

- Лица задолжени за имплементација на утврдените активности се: Комисијата за професионална етика, генералниот секретар и други лица номинирани од главниот државен ревизор.

2.4 Континуирана дигитализација во вршењето на државната ревизија

Во поглед на дигитализацијата во Државниот завод за ревизија, секторот за ревизија на ИТ системи под мониторинг на раководството на Државниот завод за ревизија ќе врши континуирана проверка дали употребата на технологијата при реализација на годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за тековната година е во согласност со ИТ процедурите за имплементација на систем за управување со процесот на ревизија (AMS) односно дали се обезбедува почитување на:

- Процедурата за безбедност на ИТ системот за управување со процесот на ревизија (AMS);
- Процедурата за заштита на средствата и информациите во системот за управување со процесот на ревизија (AMS);
- Процедурата за контрола на пристап во системот за управување со процесот на ревизија (AMS);
- Процедура за управување со ИТ инциденти во системот за управување со процесот на ревизија (AMS);
- Процедура за оперативно управување и размена на информации во системот за управување со процесот на ревизија (AMS);
- Процедурата за користење на системот за управување со процесот на ревизија (AMS).
- Разгледување на потребата од ажурирање на системот за управување со процесот на ревизија (AMS).

За целите на безбедност на информациите со кои управува, Државниот завод за ревизија во декември 2022 година започна со процес на имплементација на систем за управување со безбедност на информации, согласно меѓународниот стандард ИСО 27001:2017.

Во март 2023 година донесена е нова ИТ Стратегија на Државниот завод за ревизија 2023-2027.

2.5 Континуирана отчетност и транспарентност во вршењето државна ревизија и комуникација со медиумите и пошироката јавност

Државниот завод за ревизија, согласно новата усвоена комуникациска стратегија 2024-2027, воспостави двонасочен модел на комуникација со клучните целни групи, особено со општата јавност, медиумите и граѓанските организации.

На овој начин предвидено е Државниот завод за ревизија да има отворено постојан дијалог со целните групи со што најсоодветно ќе ја остварува својата мисија на отвореност, транспарентност и отчетност.

Имено, во насока на зголемување на отчетноста, транспарентноста и одговорноста во работењето на Државниот завод за ревизија, извршувањето на државната ревизија и овозможување утврдените состојби содржани во Конечните ревизорски извештаи, да бидат достапни до засегнатите страни вклучувајќи ги и граѓаните како даночни обврзници, Државниот завод за ревизија воспостави систем на постојано ажурирање на засегнатите страни¹² и доставување на информации за објавените Конечни ревизорски извештаи.

Откако во 2021 година Државниот завод за ревизија го доби и својот профил на социјалната мрежа **facebook** за промовирање на работењето на Државниот завод за ревизија и информирање на јавноста за утврдените состојби со државната ревизија, истиот во 2022 и 2023 година беше континуирано одржлив со динамика на постојан пораст во бројот на прегледи од страна на сите засегнати страни/јавност.

Покрај тоа Државниот завод за ревизија е застапен и на **YOUTUBE** и **LINKEDIN** мрежата.

Промовирањето на работењето на Државниот завод за ревизија и активностите кои се преземаат од страна на Државниот завод за ревизија се врши континуирано со постојано објавување на информации на веб страната на Државниот завод за ревизија. Во месец ноември 2023 година пуштена во употреба е нова веб страна на Државниот завод за ревизија: <https://dzt.mk>.

Државниот завод за ревизија се стреми кон активно и постојано вклучување на граѓаните во ревизорскиот процес. Новите технологии отвораат можности за општата јавност, медиумите и граѓанските организации да посочуваат теми и институции за кои е потребно да се направи ревизија и овозможуваат отворање на дијалог со јавноста. Принципот на интерактивност и учество е во основата на двонасочниот модел на комуникација на Државниот завод за ревизија.

¹² Заклучно со месец декември 2023 година Државниот завод за ревизија има утврдено листа на 1200 засегнати страни до кои доставува информации за објавените Конечни ревизорски извештаи и подготвениот апстракт односно соопштение за јавноста.

Државниот завод за ревизија воспостави пракса започнувајќи со подготвување на Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2021 година, која се одвиваше и во 2022 и 2023 година, која ќе продолжи и во 2024 година, односно сите засегнати страни вклучувајќи ги и граѓаните да доставуваат барање за вклучување на субјекти предмет на ревизија или одредени области за ревизија на успешност. Наведеното барање / образец е поставен на веб страната на ДЗР: https://dzt.mk/mk/contact/barane_za_revizija.

Следењето на оваа активност е утврдено со Политиката за внатрешна и надворешна комуникација и известување за резултатите од извршените ревизии, Процедурата за објавување на ревизорските извештаи, документи и други информации на веб страната на Државниот завод за ревизија и Процедурата за комуникација на Државниот завод за ревизија со заинтересираните страни.

2.6 Управување со човечки ресурси во правец на независен и непристрасен процес на вработување, унапредување, едукација на државни ревизори

Со цел остварување на своите надлежности и задачи, Државниот завод за ревизија како врховна ревизорска институција, потребно е да посвети доволно внимание на градење на модерен, ефикасен и функционален систем за управување со човечки ресурси, што подразбира воспоставување на најдобри практики, а во согласност со Законот за вработените во јавниот сектор, Законот за административни службеници, Колективниот договор на Државниот завод за ревизија и други прописи од областа на човечките ресурси.

Активности во 2024 година со кои ќе се реализира оваа мерка се:

- реализација на Годишниот план за вработување во Државниот завод за ревизија за 2024 година во делот на започнување постапка со објавување јавен оглас за вработување на државни ревизори, доколку за оваа активност се обезбеди позитивно мислење од Министерство за финансии;
- реализација на Годишниот план за вработување во Државниот завод за ревизија за 2024 година во делот на започнување постапка на интерно унапредување согласно одредбите на Колективниот договор на ниво на Државниот завод за ревизија;
- едукација на сите нововработени државни ревизори пред започнување со државна ревизија;
- реализација на Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2024 година, односно реализирани обуки, семинари, работилници во земјата и во странство во рамки на кои задолжително има програмирано обуки од областа на превенција од корупција, измами и мито и други форми и појави поврзани со корупцијата;
- континуирано разгледување на реализацијата на активностите по мерки опфатени во Стратегијата за управување со човечките ресурси 2024-2027;

- учество на Државниот завод за ревизија како корисник во Меѓународниот проект на УСАИД за борба против корупцијата кој започна со имплементација во втората половина на 2023 година.

Одговорен за следење и имплементација на наведената активност е генералниот секретар, организационата единица на Државниот завод за ревизија за управување со човечките ресурси и лицата номинирани од главниот државен ревизор за едукација.

2.7 Почитување на начелата и принципите утврдени во одредбите на Законот за јавните набавки при доделувањето на договорите за јавни набавки

Државниот завод за ревизија во своето работење освен што согласно методолошките акти и одредбите на Законот за јавните набавки врши ревизија на начинот на доделување на договорите за јавните набавки кај субјектите предмет на ревизија обезбедува и почитување на начелата и принципите утврдени во одредбите на Законот за јавните набавки при доделување на Договори за јавни набавки и следењето на нивната реализација во рамките на Државниот завод за ревизија.

Освен подготвената Програма за ревизија на јавните набавки како методолошки акт кој е во функција на ревизија на доделените договори за јавни набавки кај субјектите предмет на ревизија, Главниот државен ревизор во текот на 2020 година донесе Процедура за начинот и постапката на планирање, спроведување и реализација на јавните набавки во Државниот завод за ревизија.

Наведената процедура обезбедува воедначен пристап на сите комисии за јавни набавки во рамките на Државниот завод за ревизија. Во процесот на ДДЈН и следење на реализација на договорите за јавни набавки обезбедено е разграничување на надлежностите на вработените.

Одговорен за следење и имплементација на наведената активност е генералниот секретар, вработениот на работно место Виш соработник кој е одговорен за спроведување на планот за јавни набавки, номинираните лица за доделување на договори за јавни набавки, лицата номинирани за контрола на добиените документи за извршените набавки, работи и услуги.

2.8 Почитување на начелата утврдени со Законот за буџети при извршување на финансискиот план (буџет) на Државниот завод за ревизија и известувањето за неговото извршување

Државниот завод за ревизија во процесот на подготвување, извршување и известување за извршувањето на финансискиот план на Државниот завод за ревизија обезбедува доследно почитување на принципите утврдени во Законот за буџети, односно:

- принцип на фискална одговорност подразбира Буџетот на државата и општините да се планира и извршува согласно со среднорочни фискални цели, базиран на реална проекција на макроекономските индикатори, преземени обврски и постојните законски обврски и јавните средства со кои се управува на начин со кој се обезбедува среднорочна и долгорочна фискална одржливост;
- принцип на економичност, ефикасност и ефективност подразбира Буџетот на државата и општините да се планира и извршува на начин што ќе обезбеди ефективно и ефикасно користење на јавните средства за постигнување на поставените цели;
- принцип на сеопфатност на буџетот подразбира дека сите приходи и други приливи и сите расходи и други одливи на сите буџетски корисници се внесуваат во Буџетот на државата и општините целосно без никакво приспособување меѓу себе, освен за пренос помеѓу нив;
- принцип на универзалност подразбира дека сите приходи и други приливи се користат за намирување на сите расходи и други одливи на Буџетот на државата или општините, освен ако со овој или со друг закон поинаку не е определено;
- принцип на специфичност подразбира буџетските корисници да можат да преземаат обврски и да вршат плаќања само за целите и во износи утврдени со буџетот, согласно со буџетските класификации;
- принцип на готовинска основа подразбира буџетите или финансиските планови на буџетските корисници да се подготвуваат и извршуваат на готовинска основа;
- принцип на една година подразбира дека буџетот се носи за период од една година, која се совпаѓа со календарската година;
- принцип на избалансиран буџет (буџетска рамнотежа) подразбира дека приходите и расходите во Буџетот на државата и општините се избалансирани;
- принцип на транспарентност подразбира дека Буџетот на државата и општините, како и неговите измени и дополнувања, извршувањето и буџетската документација ќе бидат објавени во „Службен весник на Република Северна Македонија“, односно во службено гласило или на веб-страницата на Министерството за финансии и на општините, а финансиските извештаи на другите јавни субјекти ќе бидат објавени на нивните веб-страници;
- принцип на сигурно финансиско управување подразбира извршување на буџетот во согласност со ефективна и ефикасна внатрешна контрола како процес што се применува на сите нивоа на управување со финансиските средства и
- принцип на родова еднаквост подразбира родово одговорно буџетирање, односно зачувување на родовата еднаквост во планирањето и извршувањето на буџетските приливи и одливи.

Во насока на зголемување на транспарентноста, отчетноста и одговорноста во работењето, како и почитување на обврските утврдени согласно одредбите на Законот за сметководството за буџетите и буџетските корисници, за објавување на финансиските извештаи на својата веб страна, Државниот завод за ревизија има воспоставено пракса континуирано да ги објавува: финансискиот план, извршувањето на финансискиот план, финансиските извештаи на веб страната на Државниот завод за ревизија и во исто време да ги објавува континуирано ревизорските извештаи за извршената ревизија на финансиските извештаи.

Ревизорскиот извештај за извршената ревизија на финансиските извештаи на Државниот завод за ревизија за 2022 година е достапен на следниот линк: <https://dzt.mk/mk/node/3770>.

Исто така Државниот завод за ревизија обезбедува континуирано постапување согласно одредбите на Законот за слободен пристап на информации од јавен карактер, каде се поместени информациите и податоците кои имаат третман на информации од јавен карактер¹³.

На овој начин се обезбедуваат податоци и информации кои се однесуваат на работењето на Државниот завод за ревизија а може да претставуваат интерес на одредени засегнати страни.

Одговорен за следење и имплементација на наведената активност е лицето задолжено за водење на деловните книги и подготвување на финансискиот план и финансиските извештаи, Советникот на главниот државен ревизор и други лица номинирани од Главниот државен ревизор за едукација.

2.9 Дополнителни контролни системи и механизми за спречување на корупција

Како дополнителен контролен механизам за спречување на корупција е назначувањето на Раководител за спречување на корупција и за интегритет во Државниот завод за ревизија задолжен за координирање на работните процеси во Државниот завод за ревизија согласно барањата (обврски, цели, мерки, активности) од правна, организациска, институционална и кадровска природа во областа на превенција и борба против корупцијата.

Создадена е можноста, преку веб страната на Државниот завод за ревизија во електронска форма да се врши поднесување на барања за ревизија од физички и правни лица.

¹³ <https://dzt.mk/mk/transparentnost/odnosi-javnost/sloboden-pristap-informacii>

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА
НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА ЗА 2024 ГОДИНА

Временска рамка во која ќе се имплементираат утврдените активности во Годишниот план е 2024 година.

Обврски за постапување: Утврдените активности во Годишниот план покрај конкретно наведените лица за секоја активност се и обврска на постапување на сите вработени во Државниот завод за ревизија во рамките на нивните доделени надлежности и одговорности.

Број: 01-1188/1

Скопје, 22.12.2023 година

Подготвиле:

Маја Јовановска Цветковски

Станислава Гошевска

Весна Богдановиќ